

Сярод асоб

Ужо не першае дзесяцігоддзе ў беларускай літаратуры прыкметна не стае мастацкай публіцыстыкі. Не, кнігі, якія раскажваюць пра сучасніка, жыццё ў розных рэгіёнах краіны, гісторыю айчынных прадпрыемстваў, выходзяць. Такіх кніжных выданняў звышдастаткова. На жаль, няма ці амаль няма той публіцыстыкі, якая традыцыйна не сыходзіла са старонак літаратурных часопісаў, была выкладзена ў форме сур'езных праблемных нарысаў. Дастаткова ўспомніць такіх аўтараў, як А. Шагун, Л. Левановіч, У. Саламаха, А. Сілянкоў, В. Карамзаў, Я. Сіпакоў... Публіцыстыка сягала за межы часопісаў, газет, збіралася ў кнігі і знаходзіла свайго шырокага чытача. Досыць часта і аўтары, якія дагэтуль працавалі выключна ў газеце, збіралі альбо дапаўнялі напісанае ў кнігах.

Таму на фоне адсутнасці тых ранейшых з'яў кожная з кніг, якую журналіст адважыўся сабраць з газетных ці часопісных публікацый, уяўляецца цікавай, вартай увагі з'явай.

Вось і я, раней знаёмы па «Звяздзе» з гутаркамі, інтэрв'ю кандыдата філалагічных навук Таццяны Падаляк, з задавальненнем перачытваю яе тэксты ў кнізе «Дыялогі на мяжы стагоддзяў: класікі і сучаснікі ў інтэр'еры часу» (другая частка; першая выйшла некалькі гадоў таму).

Таццяна Падаляк, працуючы ў адзеле культуры ўрадавай і парламенцкай газеты «Звязда», зразумела, шукала суразмоўцаў у большай ступені сярод людзей творчых, актыўных у сваіх пошуках па вызначэнні галоўных адметнасцяў часу. Чытаем у гутарцы з Алесем Савіцкім: «Памяць ёсць не толькі ў людзей, яна ёсць і ў вольнай зямлі. Няма памяці толькі ў зямлі заваяванай, што скрылася чужынцу... У віхурныя часы выжывае тая зямля, якая памятае. І выжывае толькі той народ, які гэтай Памяці не здраджвае. Без гістарычнай памяці ў народа адзін шлях — рабства і выміранне». Сцяпан Лаўшук: «З чаго вы ўзялі, што мы кожны раз перапісваем гісторыю?! Я ж, наадварот, да гэтага і падводжу, што мы, назапашваючы новыя і новыя факты, уздымаемся на новы ўзровень спасціжэння матэрыялу. Таму што факт — упартая рэч: калі твор напісаны, другім ён ужо не будзе. Канешне, пры змене сацыяльных,

эканамічных, палітычных умоў у грамадстве мяняюцца і погляды, гэта непазбежна...» Вячаслаў Рагойша: «Перакананы, перспектывы ў роднай мове ёсць. Але вельмі важна, каб кожны з нас, беларусаў

(і асабліва работнікі культуры, навукі, асветы), самі былі і носьбітамі, і актыўнымі папулярызатарамі мовы — каб перадавалі яе ў спадчыну сваім дзецям і ўнукам...» Таццяна Шамякіна: «... мне здаецца, што метады нашага выхавання вызначаліся не стаўленнем бацькоў да кожнага, а нашымі ўласнымі душэўнымі якасцямі, якія закладзены генетычна, дараваны Богам, прыродай, зоркамі. Пры гэтым бацькі, безумоўна, імкнуліся быць аб'ектыўнымі і справядлівымі...» Алесь Петрашкевіч: «Мы

дрэнна ведаем сваю гісторыю. Сапраўдную гісторыю ад нас хавалі і ў царскі, і ў савецкі час. Гістарычная праўда была непрыдатнай. Для мяне як для драматурга вельмі важна, каб людзі ўспрымалі сваю гісторыю эмацыянальна. Гісторыя наша настолькі цікавая, багатая і настолькі нераспрацаваная ў літаратуры — непачаты край работы...» Розныя суразмоўцы — і розныя ацэнкі часу. Гэтым зборнік гутарак і цікавы. На яго старонках сыходзяцца пазіцыі, меркаванні.

Таццяна Падаляк, рыхтуючыся да размоў з рознымі сваімі героямі, правіла выключную дасведчанасць, здолела сабраць усе магчымыя звесткі пра лёсы сваіх суразмоўцаў, іх навуковыя і творчыя зацікаўленні. Часта пытанне і адказ сутыкаюцца ў канфлікце, супярэчэнні. Тым і цікавейшымі становяцца гутаркі, інтэрв'ю. Упэўнены, кожнаму з чытачоў яны дапамогуць пераканацца, што «культура — гэта асяроддзе пражывання чалавека, яго цела і яго духу. Гэта сістэма каштоўнасцей...» (Міхаіл Савіцкі).

Кастусь ЛАДУЦЬКА

МАСТАЦТВА — У КНІЗЕ

Што знаходзіцца на старонках серыі «Культурная спадчына Беларусі»?

Мастацтва не жыве ў творчым вакууме: дзеля існавання яму, бы паветра, патрэбныя грошы. Дапамога мецэнатаў — неацэнны ўнёсак у дзейнасць пісьменнікаў, мастакоў, музыкантаў ды іншых творцаў. Удзел у культурным жыцці краіны бяруць і ўстановы, якія, на першы погляд, не маюць да яго наўпроставяга дачынення. Так, Банк развіцця з 2015 года ажыццяўляе сацыяльны праект «Культурная спадчына Беларусі», у межах якога з непасрэдным удзелам вядомага беларускага выдавецтва «Чатыры чвэрці» штогод выходзяць адмысловыя кнігі-альбомы, прысвечаныя выбітным з'явам і дзеям нацыянальнай культуры і мастацтва. Пра мэты і перспектывы праекта распавяла намеснік старшыні праўлення Банка развіцця Наталля Ясінская.

— Першым выданнем праекта «Культурная спадчына Беларусі» стала кніга-альбом «Аляксандр Кішчанка. Летапісец XX стагоддзя», прысвечаная творчай дзейнасці народнага мастака Беларусі, уладальніка медаля Францыска Скарыны А. М. Кішчанкі. Прэзентацыя кнігі адбылася ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь. Новае выданне пазнаёміла чытача са шматграннай творчасцю вялікага майстра, які пакінуў глыбокі след у беларускай культуры. На наступны год мы звярнулі ўвагу аўдыторыі на багатую гісторыю сярэднепрыпяцкага Палесся: на старонках «Тураўскай рапсодыі» ў форме лірычнага апавядання, заснаванага на вядомых гістарычных фактах, раскрываецца роля Турава і Тураўшчыны як старажытнай калыскі айчыннай дзяржаўнасці і культуры. Другое выданне серыі прадставілі на прэс-канферэнцыі, прымеркаванай да 5-годдзя Банка развіцця, што падкрэсліла значнасць праекта «Культурная спадчына Беларусі»

турная спадчына Беларусі» для кіраўніцтва банка. Напярэдадні святкавання 500-годдзя беларускага кнігадрукавання мы вырашылі далучыцца да актуальнай тэмы і адлюстраваць гэтую значную падзею ў межах нашага культурнага праекта. Трэцюю кнігу серыі прысвяцілі старажытнай Полацкай зямлі, радзіме ўсходнеславянскага першадрукара Францыска Скарыны і больш як тысячагадовай гісторыі Прыдзвіння. Прэзентацыя кнігі-альбома пад назвай «Сімфонія стагоддзяў» прайшла падчас адкрыцця новага будынка філіяла Банка развіцця ў горадзе Віцебску.

Выданні праекта «Культурная спадчына Беларусі» былі добра прынятыя як чытачамі, так і спецыялістамі ў галіне кніжнай справы. Усе кнігі серыі атрымалі ўзнагароды на рэспубліканскіх і міжнародных кніжных выстаўках. Першы альбом «Аляксандр Кішчанка. Летапісец XX стагоддзя» заваяваў «Залаты фаліант» у намінацыі «АРТ-кніга» 55-га Нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі — 2016», які ладзіўся падчас XXIII Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўкі-кірмашу. Другі альбом «Тураўская рапсодыя» адзначаны дыпламам I ступені XIV Міжнароднага конкурсу дзяржаў — удзельніц Садружнасці Незалежных Дзяржаў «Мастацтва кнігі» ў намінацыі «Надрукавана ў Садружнасці», а таксама дыпламам I ступені 56-га Нацыянальнага конкурсу «Мастацтва кнігі — 2017» у намінацыі «За ўклад у захаванне духоўнай спадчыны». Сёлета ў гэтай намінацыі на XXV Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірма-

шы дыплом пераможцы і памятнае знак-сімвал «Малы залаты фаліант» атрымала трэцяя кніга серыі «Сімфонія стагоддзяў».

Прызны і ўзнагароды, якія атрымалі кнігі-альбомы серыі «Культурная спадчына Беларусі» — вынік плённага супрацоўніцтва Банка развіцця з выдавецтвам «Чатыры чвэрці». Кіраўніцтва выдавецтва, яго калекцыі на працягу ўжо дваццаці пяці гадоў ствараюць і ажыццяўляюць праекты, скіраваныя на адраджэнне нацыянальнай культуры, папулярызаваную мастацтва і літаратуры. Дзякуючы іх намаганням усе кнігі серыі «Культурная спадчына Беларусі» выйшлі ў свет з унікальнымі тэкставымі раздзеламі на беларускай, рускай і англійскай мовах, дапоўненыя малюнічымі фатаграфіямі, архіўнымі дакументамі, картамі. Каб зрабіць выданні больш інфармацыйнымі, супрацоўнікі выдавецтва праводзяць велізарную навукова-даследчую працу, фатаграфы выяжджаюць на аб'екты, і таму альбомы праекта займаюць годнае месца не толькі ў калекцыях аматараў культуры Беларусі, але і ў яе знатакоў.

— За паўсядзённым клопатам мы не павінны забываць пра тое, без чаго немагчыма ўявіць паўнаўдаснае існаванне чалавека, — нацыянальную культуру. Сёння як ніколі важна памятаць гісторыю сваёй краіны і яе вялікіх сыноў, таму мы не збіраемся спыняцца на дасягнутым. Сёлета прадставім новую кнігу-альбом серыі «Культурная спадчына Беларусі», якая дасць магчымасць любому чытачу за межамі нашай краіны пазнаёміцца з гісторыка-культурнымі і прыроднымі каштоўнасцямі Беларусі, уключанымі ў Сусветную спадчыну ЮНЕСКА.

Цяпер кнігі-альбомы серыі «Культурная спадчына Беларусі» можна знайсці ва ўсіх буйных кнігарнях краіны, да таго ж новыя выданні штогод дасылаюць у дыпламатычныя прадстаўніцтвы, консульскія ўстановы і філіялы міжнародных арганізацый у якасці падарунка.

Дар'я ЧАРНЯЎСКАЯ